
Załącznik nr 1

do pisma OZZKS z 16 sierpnia 2022r., znak OZZKS\2\VIII\2022

Uwagi Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Kuratorów Sądowych do Projektu Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu i warunków wykonywania czynności przez kuratorów sądowych w sprawach nieletnich (numer wykazu A 448).

W tytule rozporządzenia proponujemy zmianę określenia „w sprawie” na słowo „dotyczące”. Jest to modyfikacja o charakterze redakcyjnym wynikająca z dwukrotnego powtórzenia wyrazu (sprawie, sprawach). Ponadto proponujemy zamianę określenia „czynności” na sformułowanie „zadania”. Propozycja ta wynika z faktu funkcjonowania terminu „czynności” w nomenklaturze kuratorów sądowych, powiązanej z ewidencjonowaniem spraw w kontrolce „K” dotyczących małoletnich – zgodnie z Zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej.

W związku z powyższym proponujemy brzmienie tytułu rozporządzenia:

„Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia...dotyczące sposobu i warunków wykonywania zadań przez kuratorów sądowych w sprawach nieletnich”.

§ 2. 1. Kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej, zwanego dalej „zespołem”, rozdziela sprawy dotyczące nadzoru, mając na uwadze skuteczność i efektywność pracy zespołu oraz równomierne obciążenie pracą kuratorów sądowych.

2. Rozdziału spraw dokonuje się według podziału terytorialnego obszaru właściwości zespołu lub niezależnie od podziału terytorialnego, biorąc pod uwagę predyspozycje, wykształcenie, umiejętności i przeszkolenie poszczególnych kuratorów sądowych.

Przepis paragrafu drugiego w zaproponowanym brzmieniu nie jest skorelowany z zapisami innych aktów prawnych regulujących funkcjonowanie kuratorskiej służby sądowej, w szczególności opisującymi obowiązki kierownika zespołu.

W ustępie pierwszym użyto sformułowań „skuteczność i efektywność pracy zespołu”, jednak nie wyjaśniono, na czym skuteczność i efektywność pracy zespołu miałyby polegać. Zapis jest niejasny i prowadzić może do wielości interpretacji przy jego stosowaniu. Wydaje się ponadto, że w/w określenie rozszerza zakres obowiązków kierownika zespołu, wynikający z ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych.

Użycie funktora alternatywy zwykłej „lub” powoduje, że zdanie wyrażone w paragrafie 2 ustęp 2 budzi wątpliwości pod względem logicznym i stwarza trudność w jego interpretacji.

Dokonywanie rozdziału spraw na podstawie takiego zapisu, przez kierownika zespołu, niezależnie od podziału terytorialnego, nie jest zgodne z dotychczas wypracowanymi zasadami pracy, finalnie może spowodować poważne problemy w pracy zespołu i terminowym wykonywaniu zadań. Rozdzielanie spraw niezależnie od podziału terytorialnego przyczyniać się będzie do tego, że nawet przy równomiernym podziale spraw na kuratorów zawodowych w danym zespole, kuratorzy będą zmuszeni do poświęcenia znacznie większej ilości czasu na dojazdy do nieletnich, ponieważ zakres terytorialny działań zespołu kuratorskiej służby sądowej jest bardzo rozległy i często obejmuje kilka gmin. W efekcie, pozostanie im mniej czasu na realizację zadań. Ponadto podział spraw dotyczących nadzorów nad nieletnimi nie będzie skorelowany z rozdziałem spraw innego typu, dotychczas przydzielanych na zasadzie rejonizacji.

Dodatkowo znacznie wzrosną koszty kuratorów sądowych związane z koniecznością przemierzania odległości na całym obszarze właściwości terytorialnej danego zespołu, która często pokrywa się z całym obszarem właściwości terytorialnej sądu rejonowego.

Proponujemy aby w odniesieniu do rozdziału spraw pozostawić zasadę dzielenia w oparciu o „**podział terytorialny i równomierne obciążenie pracą kuratorów w zespole**”.

§ 4. 1. *Niezwłocznie po powierzeniu sprawowania nadzoru, nie później niż w terminie 7 dni od dnia powierzenia sprawowania nadzoru, kurator sądowy nawiązuje kontakt z nieletnim, jego rodzicami albo z tym z rodziców, pod którego pieczęcią nieletni faktycznie*

---

pozostaje lub opiekunem, informując ich o rozpoczęciu nadzoru.

W sytuacji gdy powierzenie sprawowania nadzoru w formie pisemnej przekazywane jest kuratorowi społecznemu za pośrednictwem podmiotu świadczącego usługi pocztowe, termin faktycznego otrzymania informacji o powierzeniu sprawowania nadzoru i danych koniecznych do objęcia nadzoru może być późniejszy niż termin 7 dni, w którym objęcie powinno już było nastąpić. Ponadto, okoliczności związane z realizacją uprawnień i obowiązków pracowniczych jak urlop, szkolenie i innych – dotyczące zarówno kuratora zawodowego jak i kuratora społecznego, mogą sprawić, że nawiązanie kontaktu z nieletnim w terminie 7 dni od dnia powierzenia sprawowania nadzoru nie jest możliwe, mimo zachowania należytej staranności. W takiej sytuacji kurator sądowy naraża się na zarzut niezachowania właściwego terminu, mimo że obiektywnie nie miał wpływu na taki stan rzeczy. Mając powyższe na uwadze, w celu wyeliminowania wspomnianych problemów, uważamy, że należy zastąpić wyraz „powierzenia” stwierdzeniem „otrzymania informacji o powierzeniu sprawowania nadzoru”.

Po zastosowanej zmianie, brzmienie przepisu będzie następujące: **"Niezwłocznie po powierzeniu sprawowania nadzoru, nie później niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania informacji o powierzeniu sprawowania nadzoru, kurator sądowy nawiązuje kontakt z nieletnim, jego rodzicami albo z tym z rodziców, pod którego pieczęcią nieletni faktycznie pozostaje lub opiekunem, informując ich o rozpoczęciu nadzoru."**

Zauważamy także, że proponowany przepis nie uwzględnia przeszkód w nawiązaniu kontaktu z nieletnim jakie mogą zaistnieć obiektywnie, np. zmiana adresu zamieszkania nieletniego, pobyt nieletniego poza stałym miejscem zamieszkania i uniemożliwić kuratorowi nawiązanie kontaktu z nieletnim i objęcie nadzoru. Wydaje się, że przepisy niniejszego projektu rozporządzenia nie uwzględniają w/w sytuacji i prowadzą do wniosku, że należy zastosować przepis określony w §5 oraz w §6 rozporządzenia.

§ 5 ust. 3. W przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2, kurator zawodowy może wzywać nieletniego wraz z rodzicami lub opiekunem do osobistego stawiennictwa w zespole w sprawie, w której sprawowanie nadzoru zostało powierzone kuratorowi społecznemu.

Proponujemy uzupełnienie zapisu §5 ust. 3 poprzez dodanie łącznika „także”, ponieważ konieczność wezwania nieletniego zachodzić może także w nadzorach pełnionych osobiście przez kuratora zawodowego, tym bardziej, że zobowiązany jest do prowadzenia spraw wynikających z art. 156 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich tj. nadzorów „w sprawach trudnych lub wymagających niezwłocznego podjęcia czynności”.

Po zaproponowanej zmianie ustęp 3 będzie brzmiał następująco: **„W przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2, kurator zawodowy może wzywać nieletniego wraz z rodzicami lub opiekunem do osobistego stawiennictwa w zespole także w sprawie, w której sprawowanie nadzoru zostało powierzone kuratorowi społecznemu.”**

§ 6 ust. 2. Jeżeli nadzór nad nieletnim został powierzony kuratorowi społecznemu, przedkłada on wniosek, o którym mowa w ust. 1, kuratorowi zawodowemu. W przypadku zaakceptowania tego wniosku, kurator zawodowy przekazuje go sądowi nie później niż w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania.

W celu prawidłowej realizacji przepisu z § 6 ust. 2 konieczne jest uwzględnienie dodatkowych środków finansowych przeznaczonych na organizację szkoleń dedykowanych dla kuratorów społecznych w zakresie przygotowywania i sporządzania wniosków do sądu w sprawach nieletnich oraz podwyższenie stawki ryczałtu przysługującego kuratorowi społecznemu ze względu na zwiększenie kosztów jego pracy.

§ 7. Kurator sądowy sprawując nadzór nad nieletnim:

- 1) *zaznajamia się z aktami sprawy nieletniego i innymi niezbędnymi źródłami informacji o nieletnim, w tym z przebiegiem dotychczasowych nadzorów oraz kontroli wykonania obowiązków, o których mowa w art. 7 pkt 2, art. 18 ust. 1 i art. 44 pkt 9 ustawy;*
- 2) *rozpoznaje i diagnozuje sytuację osobistą, rodzinną i środowiskową nieletniego oraz*

-
- analizuje dotychczas stosowane środki wychowawcze i przyczyny ich nieskuteczności;*
- 3) planuje i dokonuje wyboru optymalnych metod kontroli i oddziaływania na nieletniego;*
  - 4) utrzymuje kontakt z nieletnim oraz udziela mu niezbędnej pomocy w postaci informacji i wskazówek w rozwiązywaniu problemów życiowych, a zwłaszcza w podjęciu i zorganizowaniu nauki, pracy, leczenia lub terapii;*
  - 5) nawiązuje i utrzymuje kontakt, osobiście lub w sposób określony w § 4 ust. 4, z rodzicami albo rodzicem, pod którego pieczęć nieletni faktycznie pozostaje lub opiekunem nieletniego, członkami rodziny nieletniego, osobami ze środowiska nieletniego;*
  - 6) pomaga rozwiązywać zdiagnozowane problemy utrudniające resocjalizację i kontrolę nieletniego;*
  - 7) kontroluje zachowanie nieletniego osobiście poprzez wizyty w miejscu jego zamieszkania lub pobytu;*
  - 8) w razie potrzeby nawiązuje i utrzymywanie kontakt z rodziną nieletniego, szkołą, jego środowiskiem oraz pracodawcą, poprzez wizyty osobiste lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość;*
  - 9) w razie potrzeby, nawiązuje kontakt i współpracuje z właściwymi organizacjami i instytucjami zajmującymi się pomocą społeczną, pośrednictwem pracy, leczeniem lub oddziaływaniem terapeutycznym;*
  - 10) w razie potrzeby, zasięga i gromadzi niezbędne informacje o nieletnim i jego środowisku od Policji, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego, placówek oświatowych i oświato-wychowawczych, pracodawców, organizacji i instytucji oraz współpracuje z tymi podmiotami;*

W punkcie pierwszym § 7 zawarto zapis obligujący kuratora sądowego do zaznajomienia się z aktami sprawy nieletniego. Przepis nie uwzględnia przeszkód, które mogą uniemożliwiać jego wykonanie lub też powodować znaczące utrudnienie w jego realizacji. Siedziba zespołu kuratorskiej służby sądowej, nie zawsze mieści się w tym samym budynku, w jakim udziela się dostępu do akt spraw lub mieści się właściwy wydział sądu, w

---

---

którym przechowywane są akta sprawy. Ponadto, konieczność zrealizowania przepisu w zaproponowanym brzmieniu przez kuratora społecznego, powodować może zwiększenie kosztów związanych z powierzonym nadzorem w związku z tym, że kurator społeczny zmuszony byłby do np. dwukrotnej wizyty w budynku sądu w celu złożenia wniosku o udostępnienie akt oraz wizyty w dniu w którym akta zostaną mu udostępnione do przeglądu. Z uwagi na powyższe proponujemy uzupełnienie § 7 pkt 1 o określenie „w miarę możliwości”.

W punkcie 10 tego samego paragrafu, niezbędne jest uzupełnienie, poprzez uwzględnienie „podmiotów leczniczych” w celu możliwości zasięgnięcia i gromadzenia informacji o nieletnim, co jest uzasadnione w przypadku np. pobytu nieletniego w szpitalu, ośrodku terapeutycznym.

§ 8. *Kurator zawodowy w szczególności obowiązany jest do:*

- 1) *kontrolowania prawidłowości i efektywności sprawowania nadzoru, wykonywania innych czynności zleconych kuratorom społecznym oraz osobom godnym zaufania;*
- 2) *udzielania pomocy kuratorom społecznym i osobom godnym zaufania, zwłaszcza poprzez udzielanie instruktażu w zakresie metod i form pracy oraz organizowania szkolenia;*
- 3) *przeprowadzania co najmniej raz w roku, nie później niż w ciągu 6 miesięcy od powierzenia sprawowania nadzoru kuratorowi społecznemu, wywiadu środowiskowego w stosunku do nieletniego w celu kontroli sprawowania nadzoru przez kuratora społecznego;*

Przepis § 8 pkt 2 nakłada na kuratora zawodowego obowiązek „organizowania szkolenia” dla kuratorów społecznych i osób godnych zaufania w ramach udzielania pomocy. Zapis o „organizowaniu szkolenia” przez kuratora zawodowego niezgodny jest z art. 11 pkt 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych. Ponadto, wydaje się, że w poruszanej kwestii nakłada na kuratora zawodowego obowiązek jaki w aktualnym stanie prawnym mieści się w zakresie kompetencji kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej -

---

ustalonych w art. 41 ust. 1 pkt 6 i 8. Z uwagi na powyższe konieczne jest usunięcie z projektu sformułowania „organizowania szkolenia”.

Przepis § 8 pkt 3 w zaproponowanym brzmieniu spowoduje wzrost liczby wywiadów wykonywanych przez kuratorów zawodowych, którzy już w obecnym stanie przeciążeni są nadmierną ilością powierzanych im obowiązków. Należy zauważyć, że wzrost będzie miał charakter znaczny, biorąc pod uwagę, że wg danych z Ministerstwa Sprawiedliwości, na koniec roku 2020 liczba spraw nieletnich wykonywanych przez kuratora społecznego wynosiła **16.919**.

Mając powyższe na względzie należy także zauważyć, że obligowanie do wykonania wywiadu środowiskowego w każdej sprawie nieletniego „co najmniej raz w roku” jest dodatkowym obowiązkiem jaki będzie obciążał kuratorów zawodowych, nie tylko w zakresie konieczności poświęcenia czasu na dojazd i przeprowadzenie oraz sporządzenie sprawozdania z wywiadu ale również w zakresie kosztów finansowych jakie kurator będzie miał ponieść, podejmując działania w terenie.

Dodatkowo przepis budzi wątpliwości odnoszące się do zakresu informacji jakie miałyby zostać ujęte w w/w wywiadzie środowiskowym i wymaga doprecyzowania.

Proponujemy zmianę zapisu poprzez zastąpienie określenia „co najmniej raz w roku” na „**co najmniej raz na 2 lata**”.

§ 12. 1. *Przebieg nadzoru i podejmowane na bieżąco czynności kurator sądowy dokumentuje w karcie czynności nadzoru nad nieletnim, prowadzonej osobno dla każdego nieletniego.*

Mając na uwadze obecną liczbę pracochłonnych obowiązków spoczywających na kuratorach zawodowych rodzinnych (których część nie została dotąd ujęta w standardach obciążenia pracą kuratora zawodowego rodzinnego), konieczne jest poszukiwanie czynności, jakie nie są niezbędne do właściwego wykonywania zadań przez kuratora zawodowego rodzinnego. Z tego też względu uważamy za zasadne zastąpienie w przepisie **§ 12.** 1. rozporządzenia określenia „sądowy” wyrażeniem „społeczny”.

---

§ 12. 3. *Karty czynności nadzoru nad nieletnim nie prowadzi się, jeżeli sąd w orzeczeniu określił częstotliwość składania sprawozdań, co najmniej raz w miesiącu lub krótszą.*

W ustępie 3 **§12** należy zastąpić sformułowanie „co najmniej raz w miesiącu lub krótszą” zwrotem „co najmniej raz na dwa miesiące lub krótszą”.

Kurator ma obowiązek informowania Sądu o zdarzeniach w nadzorze, które powodują konieczność podjęcia działań przez Sąd, może składać wnioski o zmianę częstotliwości sprawozdań. Zapis wg propozycji ustawodawcy spowoduje ograniczenie czasu poświęconego na pracę z nieletnim, stąd propozycja zmiany treści przepisu.

§ 12. 4. *Kurator społeczny składa dokumenty potwierdzające sprawowanie nadzoru w każdym miesiącu sprawowanego nadzoru.*

Kurator społeczny ma obowiązek składania sprawozdań z przebiegu nadzorów i kart czynności nadzorów. W naszej ocenie powyższy zapis jest niejasny, mogący powodować różne interpretacje dotyczące np. konieczności składania innych dokumentów niż w/w sprawozdania i karty czynności nadzorów.

§ 15. 1. *Kurator sądowy, którego sąd rodzinny zobowiązał do kontrolowania wykonywania obowiązków określonego postępowania, o których mowa w art. 18 § 1 ustawy, w terminach określonych przez sąd lub na żądanie sądu, nie rzadziej niż raz w miesiącu, zbiera informacje dotyczące stopnia ich realizacji, w szczególności poprzez:*

- 1) *wizyty w miejscu zamieszkania lub pobytu nieletniego;*
- 2) *wzywanie rodziców lub opiekuna nieletniego do osobistego stawiennictwa w zespole;*
- 3) *zwracanie się do odpowiednich podmiotów lub instytucji z prośbą o udzielenie żądanych informacji.*

2. Do kontrolowania przez kuratora sądowego wykonywania obowiązków, o których mowa w art. 18 § 1 ustawy, § 2 - § 6, § 7 pkt 10, § 9, § 12 stosuje się odpowiednio.

Wydaje się, że zaproponowany przepis § 15. 1. w zakresie w jakim obliguje kuratora sądowego do zbierania informacji dotyczących stopnia realizacji obowiązków „nie rzadziej niż raz w miesiącu”, nie jest zgodny z przepisem zawartym w treści art.18 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, w którym określenie częstotliwości składania informacji należy do kompetencji sądu (por. Art. 18 ust 4. Zobowiązując kuratora sądowego do kontrolowania wykonywania środka, o którym mowa w ust. 1, sąd rodzinny określa częstotliwość składania informacji z wykonywania tego środka.).

§ 17. 1. *Niezwłocznie po powierzeniu sprawy do prowadzenia, nie później jednak niż w ciągu 7 dni od dnia jej powierzenia, kurator zawodowy wzywa nieletniego, jego rodzica lub opiekuna do stawiennictwa w zespole w celu skierowania nieletniego do wykonywania prac społecznych.*

Powyższe sformułowanie nie uwzględnia obiektywnych przeszkód jakie mogą spowodować uniemożliwienie wykonania zadania we wskazanym terminie, powoduje też wątpliwości interpretacyjne w określeniu czy w terminie 7 dni kurator zawodowy jest zobowiązany przygotować i wysłać wezwanie czy też oznacza, że nieletni w terminie 7 dni ma stawić się w zespole kuratorskiej służby sądowej. Mając powyższe na uwadze, proponujemy zastąpienie określenia „od dnia jej powierzenia” zwrotem „od dnia otrzymania jej do prowadzenia”. Zasadne także jest zastąpienie wyrazu „wzywa” określeniem „wysła informację o wezwaniu”.

§ 17. 2. *W czasie pierwszego kontaktu z nieletnim kurator zawodowy przeprowadza z nim rozmowę, podczas której poucza go o prawach i obowiązkach wynikających z orzeczonego środka wychowawczego, informuje o konsekwencjach uchylania się od jego wykonania, zbiera niezbędne informacje o sytuacji zdrowotnej nieletniego, jego możliwościach psychofizycznych oraz potrzebach edukacyjnych w związku z zastosowanym środkiem wychowawczym.*

W naszej ocenie powyższy przepis nakłada na kuratora sądowego obowiązek zebrania

---

---

informacji i uwzględnienia ich przy kierowaniu nieletniego do odpowiedniego podmiotu, co wskazuje, że kurator sądowy powinien być biegłym specjalistą z zakresu pedagogiki specjalnej, medycyny, psychologii czy dydaktyki.

§ 18. *Kurator zawodowy przesyła osobie wyznaczonej w miejscu pracy niezbędne informacje w celu umożliwienia rozpoczęcia przez nieletniego pracy społecznej.*

Przepis nie uściśla, jakie „niezbędne informacje” przesyła kurator zawodowy osobie wyznaczonej w miejscu pracy, co może powodować różne interpretacje, z tego względu konieczne jest doprecyzowanie treści przepisu o zakres informacji, jakie należy przestać osobie wyznaczonej w miejscu pracy.

§ 19. *Kurator zawodowy w czasie wykonywania czynności związanych z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania przez nieletniego prac społecznych:*

(...)

2) *organizuje i prowadzi szkolenia oraz instruktaże dla osób wyznaczonych do organizowania pracy nieletnich i kontrolowania jej przebiegu oraz ustala sposób kontaktowania się za pomocą środków porozumiewania się na odległość, a w szczególności sposób:*

Przepis § 19 pkt 2 nakłada na kuratora zawodowego obowiązek: „organizuje i prowadzi szkolenia oraz instruktaże dla osób wyznaczonych do organizowania pracy nieletnich i kontrolowania jej przebiegu”. Wydaje się, że zapis o „organizowaniu i prowadzeniu szkolenia” przez kuratora zawodowego niezgodny jest z art. 11 pkt 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych i wykracza poza zakres kompetencji kuratora zawodowego. Wydaje się, że w poruszanej kwestii obowiązek przeprowadzania szkolenia mieści się w zakresie kompetencji kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej - ustalonych w art. 41 ust. 1 pkt 6 i 8. Z uwagi na powyższe konieczna jest zmiana zaproponowanego przepisu.

§ 19. 4. *W razie potrzeby na termin posiedzenia kurator przedkłada sądowi aktualną*

---

informację o liczbie przepracowanych przez nieletniego godzin uzyskaną na koniec dnia poprzedniego.

W naszej ocenie spełnienie wymogu przepisu jest nierealne z uwagi na charakter pracy kuratora zawodowego w pionie rodzinnym. Zadaniem kuratora sądowego wykonującego orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich jest praca w środowisku, dlatego też ustalono, że dyżury w sądzie kurator będzie pełnił w dwa dni w tygodniu. Nałożenie obowiązku składania ww. informacji w takich terminach będzie skutkowało zdecydowanym zmniejszeniem ilości czasu jaką kurator może poświęcić na pracę w terenie. Dodatkowa biurokratyzacja w naszej ocenie sprawi, że oddziaływania środowiskowe kuratorów sądowych zostaną bardzo ograniczone.

Aleksandra Szefera-Nalewajek
ALEKSANDRA SZEWEA-NALEWAJEK
PRZEWODNICZKA OZZKS